

мо вільно, як сучасна людини вільно володіє навичками письма та рахування.

Наявність актуальної професійної задачі, використання комп'ютера, як необхідного технічного засобу цілісне ставлення до інформаційної діяльності, наявність сукупності знань, умінь і навичок щодо пошуку, аналізу даних і знань дозволить майбутньому економісту мати компетентність, бути конкурентним на ринку праці.

Татарчук М. І., канд. екон. наук, доцент,
кафедра інформаційних систем в економіці

НАУКОВА СКЛАДОВА НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ — ОСНОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕЛІТНОЇ ОСВІТИ В ДОСЛІДНИЦЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Ідея дослідницького університету базується на сучасній платформі інтеграції освіти й науки, яка вже доволі давно впроваджена за кордоном і має дуже добру репутацію. Слід згадати, що дана ідея уперше була проголошена Вільгельмом фон Гумбольдтом у 1809 році у заснованому ним університеті в Берліні, девізом якого були слова «Відданість науці». Роком пізніше в меморандумі цього університету були закріплені основні принципи дослідницького університету, які в подальшому уточнювалися і розширювалися, а визначений напрям університетської освіти здобув широкого світового розвитку. Про це свідчить той факт, що на початку третього тисячоліття у США налічувалося майже 260 дослідницьких університетів, із яких 156 мають обсяг федерального фінансування не менше ніж 40 млн. дол. США на рік, у Німеччині — 70, Великобританії — 73, в Іспанії — 41 [1].

Не вдаючись до детального аналізу всіх сторін діяльності дослідницького університету, відмітимо лише, що інтеграція навчального процесу та фундаментальних наукових досліджень на даний час є дорожньою картою інноваційного просування до найвищих стандартів освіти, до єдності досліджень, освіти та інновацій.

Слід відзначити, що завдяки мобілізації творчого потенціалу колективу нашого університету відбулися позитивні зміни в економічній освіті України. Але веління часу постійно потребує якісно нових підходів до формування освітнього середовища і підготовки в ньому фахівців нової формації, орієнтованих на інноваційну, творчу діяльність.

На жаль, останнім часом у систему вищої освіти вторглися й успішно процвітають негативні чинники, які з кожним роком захоплюють все більше студентів і практично руйнують саму ідею підготовки висококваліфікованих фахівців з розвинутим інноваційним потенціалом. Це всім відомі шпаргалки, технічні засоби фіксації та відтворення інформації, купівля курсових і дипломних робіт тощо. Наприклад, на сайті za4etka (та інших) можна знайти весь спектр послуг з використанням шпаргалок, написання рефератів, курсових і дипломних робіт із всеохоплюючого переліку економічних і правових дисциплін.

Зрозуміло, що це одна із ніш сучасного, «так званого бізнесу», який успішно розвивається тому, що, на жаль, з кожним роком все більше студентів користуються цими сумнівними послугами. Постає питання, яким чином позбутися цих негативних явищ? Одні умовляння, лозунги, прізиви нічого не дадуть.

Відповідь, на наш погляд, однозначна: потрібні кардинальні зміни в організації навчання, потрібно створити таке освітнє середовище, яке б унеможливило використання цих шкідливих послуг, а спонукало до творчої роботи. До тих пір, поки ми будемо дозволяти використовувати куплені за гроші відповіді, а не знання з предмету, про отримання елітної освіти в дослідницькому університеті не може бути й мови.

Ефективне вирішення даної складної і багатогранної проблеми, на наш погляд, неможливе без застосування сучасних комп'ютерних технологій. Відтак першочерговою задачею повинно бути створення комп'ютерного навчального середовища з елементами штучного інтелекту [2], в якому роль наукової складової в навчальному процесі буде визначальною. У такій системі навчання повинне бути націлене не на повторення студентом біля дошки того, що написано в книжці або прочитане на лекції, а на вирішення досліджуваної проблеми, реалізацію власного проекту із засвоєнням комплексу необхідних знань і вмінь із всіх суміжних дисциплін, дотичних до вирішуваної проблеми. Маючи індивідуальне наукове завдання, студент по мірі просування від курсу до курсу розв'язує окремі задачі цього завдання. Наприклад, на заняттях з дисципліни «Інформаційні системи і технології в галу-

зях (фінанси, облік, економіка підприємства та ін.)» готує контрольний приклад і реалізує вибрану задачу на ПК і в кінцевому результаті розробляє і захищає власний проект, скажімо, створення виробничої чи торговельної фірми із заданими параметрами конкурентоспроможності (прибуток, собівартість, фондовіддача тощо). Всі етапи виконаної роботи повинні фіксуватися в пам'яті ПК, що робить процес навчання прозорим і висвітлює роботу як студента, так і викладача. До речі, це підтверджує і впровадження в університеті електронного журналу.

Необхідні теоретичні обґрунтування і нароби щодо принципів і вимог до структури і функціонування розподіленого навчального середовища з елементами штучного інтелекту на даний час існують. Вони базуються на комплексному підході до побудови інформаційних систем і включають низку взаємопов'язаних підсистем: підсистему студента, підсистему викладача, підсистему управління навчальним процесом (ректорат, деканати, кафедри), підсистему контролю (моніторингу) навчання (навчальний відділ), підсистему навчально-методичних комплексів з навчальних дисциплін та ін.

Складовою частиною такого навчального середовища повинен бути тренінговий центр, у складі якого створюється гіпотетична (віртуальна) фірма під управлінням сучасного програмного комплексу ERP-рівня. Це дасть змогу студентам різних спеціальностей імітувати роботу віртуальної фірми шляхом підтримки реального за формою і наближеного до реального за змістом документообігу, що дозволяє програвати різні виробничі ситуації, з якими зустрінуться майбутні фахівці на практиці, і формувати у студентів навик колективної роботи.

Постійно напрацьовуючи матеріал з вибраної теми, починаючи з аналізу літературних джерел і стану практичної реалізації, виконуючи фінансові, обліково-аналітичні та інші розрахунки в процесі вивчення відповідних дисциплін, готуючи реферати, курсові і т.п., і закінчуючи формуванням матеріалу для майбутньої магістерської роботи, у студента не буде потреби не тільки шукати готову дипломну роботу на стороні, а й можливості захистити її, оскільки весь процес роботи знаходиться під комп'ютерним контролем на протязі всього терміну навчання. Подібним чином можливо позбутися і шпаргалки.

Така система потребує значних зусиль і перебудови роботи випускових кафедр. Перш за все, на кафедрах повинен бути створений пакет наукових тем і професійно орієнтованих задач, які є типовими для майбутньої професійної діяльності студентів від-

повідної спеціальності. Починаючи з другого курсу студенту повинна бути надана тема (за вибором студента чи порадою викладача), з якою він буде працювати до завершення навчання.

Працюючи за бізнесовою моделлю: поставлена задача — необхідний ресурс — отриманий результат, кафедра повинна мати високого рівня наукову школу, яка згуртує навколо себе викладачів, аспірантів і студентів. Високий рейтинг наукової школи — це, в певній мірі, запорука отримання грантів і інвестицій у наукові розробки, що дозволить залучати кращих студентів до виконання реальних наукових досліджень. А це, в свою чергу, значно посилює інноваційний рівень підготовки фахівців і висуває на порядок денний нові пріоритети — зосереджувати зусилля не тільки на наданні якісної освіти, а й на відборі і підготовці особистостей, які в майбутньому складуть еліту у відповідній галузі знань.

Окрім наукової складової, як елементу елітної освіти, необхідно відзначити й інші не менш важливі її складові. У свій час в університеті була проголошена концепція підготовки конкурентоспроможного випускника КНЕУ, згідно якої він повинен мати:

- високий рівень професійної підготовки;
- уміння працювати в середовищі сучасних комп'ютерних технологій;
- вільне володіння іноземною мовою (на даний час мінімум двома).

Якщо проаналізувати, як ця ідея підтримується впродовж навчання студента в університеті і реалізується через ринок праці на практиці, можна відмітити наступне.

Достатній рівень професійної підготовки, виходячи із вимог сьогодення, в основному забезпечується. Всі прогалини, які мали місце в процесі навчання, фахівці відносно легко надолужують на практиці шляхом донавчання на робочому місці, набуття практичних навичок тощо.

Уміння працювати на комп'ютері з професійно орієнтованим програмним забезпеченням, це не тільки обов'язкова вимога роботодавця, а й оцінка фахівця на ринку праці, його можливість знайти престижну роботу. Виникає питання: яким чином, всупереч концепції стосовно вільного володіння комп'ютером, дисципліни з інформаційних систем і технологій (за галузями знань) на багатьох факультетах попали у розділ вибіркового порядку з професійними дисциплінами відповідної спеціальності. Всім відомо, що не можна робити конгломерат, змішувати те, що не може бути змішаним. Вибіркові професійні дисципліни зі спеціальності

студент вибирає залежно від його нахилу, зацікавленості у розширенні знань з вибраної професії, перспектив майбутнього працевлаштування тощо. Дисципліна інформаційних систем і технологій не може бути рівнозначною у переліку професійних дисциплін (випускаючі кафедри лобіюють свої професійні дисципліни), тому на практиці превалує не вільний вибір студентів, а виділення певної кількості студентів для вивчення комп'ютерних технологій, що ніяк не узгоджується із визначеною концепцією. Названа дисципліна повинна бути обов'язковою для вивчення.

Найскладніше питання, це третя складова — іноземна мова. Якщо дві перші складові через деякий час надолужуються в процесі роботи, то мова навпаки повністю зводиться нанівець. Молода людина, яка не опанувала іноземну мову в процесі навчання (в школі, університеті), покинувши стіни університету, як правило, на все життя лишається «безмовною». Одиниці опановують іноземну мову в процесі роботи в силу різних обставин. А це в даний час визначальна складова успішного зростання фахівця.

Без перебільшення можна сказати, що існуюча практика вивчення іноземної мови в університеті, яка не передбачає використання її у повсякденному житті студентів, зводить нанівець зусилля викладачів і кінцевий результат вільного володіння мовою. Більша частина студентів, які мали продвинутий рівень володіння іноземною мовою на час вступу до університету, за п'ять років навчання не тільки не додають знань, а в більшості їх втрачають.

Постає те ж саме питання, що робити? Відповідь теж тривіальна. Необхідно створити таке освітнє середовище і такі умови, які б унеможливили невикористання іноземної мови впродовж навчання в університеті. Звичайно, в цьому випадку потрібно залучати фахівців для розробки обґрунтованих пропозицій. Як перше наближення до вирішення даної проблеми може бути виділення одного дня на тиждень, коли фахові заняття і спілкування будуть проводитися тільки на іноземній мові. Широкого застосування повинні набути заняття в клубах за інтересами і за фаховим спрямуванням як за рахунок виділеного аудиторного навантаження, так і за рахунок годин, виділених на самостійну роботу студентів та ін.

Будемо сподіватися, що ідея вбудови наукової складової в навчальний процес і створення комп'ютерного навчального середовища з елементами штучного інтелекту захопить і прискорить інноваційний розвиток елітної освіти в дослідницькому університеті.

Література

1. <http://www.nas.gov.ua/kuk>.
2. *Татарчук М. І.* Проблеми активізації навчального процесу на основі інноваційних технологій // Досвід організації та активізації навчального процесу на основі впровадження інноваційних технологій: Зб. мат.-лів. наук.-метод. конф. 5—8 лютого 2008 р. — У 2 т. — Т. 2. — К.: КНЕУ, 2008. — 592 с.

Шарапов О. Д., професор,
зав. кафедри інформатики
Богославець О. І., канд. екон. наук, доцент
кафедри графіки НТУУ «КПІ»
Богославець І. С., канд. екон. наук, доцент
кафедри ЕММ

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ ПО ЦИКЛАХ ДИСЦИПЛІН «ІНФОРМАТИКА ТА ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ»

Відповідно до визначення під стратегією розуміють сукупність організаційних дій і управлінських підходів, що використовуються для досягнення задач і цілей, що має вирішувати організація.

За Г. Мінцбергом, стратегія складається з п'яти елементів: план, позиція, прийом, поведінкові поттери (тобто зразки, моделі), а також перспектива розвитку. Стратегічна програма — план підвищення якості підготовки, формування тематики дисципліни, проведення лекційних, семінарських, лабораторних робіт, практикумів, самостійної і індивідуальної роботи — являє собою взаємопов'язаний комплекс довгострокових заходів, які дозволяють розробити головні напрями розвитку цього плану і слугують основою для розподілу інтелектуальних ресурсів між викладачами, предметами, кафедрами, факультетами університету.